

УДК 1.140

С.М. Ягодзінський

(Україна, м. Київ)

ТРАДИЦІЇ ЧИТАННЯ В ЕВОЛЮЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

Засновник феноменології Е. Гуссерль відмічав, що Європа має місце і час народження – це Давня Греція, VI століття до н.е. Саме з того часу починається відлік розвитку культури як системи соціальних мереж, основним компонентом яких в епоху премоделну і моделну стають процеси створення, трансляції і читання літератури.

Розглядаючи традиції читання, І. Касавін стверджує, що мовна епоха розпочалась із утвердження діалогічної форми спілкування, та відповідного їй пріоритету усної мови перед письмом. Негативне відношення до мовної фіксації знань виступило каталізатором становлення і швидкого соціальних мереж в Античності. Бесіди, суперечки, дискусії, діалоги, дебати не були переобтяжені нормами і правилами письма, ставши надійним комунікативним каналом трансляції соціальної інформації. Це не лише стимулювало творчість, а й позитивно впливало на якість отриманої у таких спосіб інформації, оскільки вона була відкритою для критики іншими членами товариства.

Але вже в період пізньої Античності взаємовідношення діалогу, тексту і письма переглядається. Ускладнюється система посилок на твори попередників і сучасників. Стало очевидно, що відсутність персоніфікованої адресності відкриттів, не сприяє об'єктивності знань, а вводить їх авторів у рекурсивне софістичне змагання.

Ці тенденції посилились у Середньовіччі. Особлива увага до духовності людини, її психіки, індивідуальної відповідальності та гріховності породила культ Писання. Книга стає основним джерелом цінностей, засобом досягнення цілей, відбувається поділ інституційованого, профанного і спеціалізованого видів знання, що стало функцією розвитку його суспільної ролі. На противагу античному способу ведення дискусій, Середньовіччя пропонує новий, вводячи диспут, для якого характерна нормативність, наявність строгих правил, фіксація змісту і т.п. процедури, що визначають як його початок, так і кінець.

Епоха Відродження і Новий час породжують культ самотності як необхідний атрибут успішної творчої діяльності. Дискусії, диспути вважають порожньою тратою часу. Ведеться активна спроба відродити діалог у його античному тлумаченні. Поступово він постає в формі гри, для якої досягнення істини – лише один із можливих модусів стратегії розгортання соціальних мереж тогочасного соціуму.

Усвідомлення того, що Слово не є актом істинного творіння, руйнувала середньовічну текстову епоху і змусила новоєвропейських мислителів шукати нові способи трансляції інформаційних повідомлень. Як відомо, відповіддю на ці запити стала математизація точного знання та типізація стилів гуманітарного.

Така боротьба між писемним і «живим» словом дала право Л. Ольшки зробити висновок, що історія може бути відображена як історія літератури [1, с. 3]. Аналізуючи роботи Дж. Бруно, Г. Галілея, Р. Декарта, Фр. Бекона, І. Кеплера та інших учених він виявляє своєрідну стилістичну непослідовність. Деякі з творів написані латиною, інші – на «живих» мовах (французькою, німецькою, англійською і т.д.). Л. Ольшки запитує: відображенням яких традицій є дана нелогічність? Поступово, стає очевидно, що в просторі уже сформованих соціальних мереж точиться непомітна боротьба за стиль і мову вираження думок.

Утім периметр соціальних мереж надійно оберігався офіційною ідеологією. За свідченням Л. Ольшки, навіть вчені «лише тоді піддавались переслідуванням і покаранням, коли насмілювались викласти свої ідеї і відкриття в загальнодоступній формі» [2, с. 44]. Заборона випускати наукові трактати іншою, крім офіційної, мовою створювала бар'єр між вченими і суспільством, ставила їх поза культурою та її традиціями. Як приклад, пригадаємо «Діалог» Г. Галілея, в якому він майстерно, у вигляді дискусії, подав власну концепцію світобудови. До речі, не зважаючи на суперечність з офіційною системою Птолемея, публікація цієї роботи все ж була схвалена католицькою церквою.

Але так не могло тривати вічність. Наукова революція XVII-XVIII ст.ст., промислові революції в Європі, розвиток мануфактур, заснування університетів, покращення інфраструктури значно розширило суспільний світогляд і його функціонування за обмеженості традицій письма, запропонувавши як альтернативу мову математики, яка мала такі переваги: 1) введення основних понять, значення яких залишалось стабільним; 2) абстрактність; 3) ідеалізація; 4) залучення методів формальної логіки; 5) використання спеціальних позначок.

У сучасному світі глобалізація інформаційних мереж усуває математику з авансцени. Її місце займають мови програмування, які й визначають нову парадигму читання.

Проведений аналіз показує, що поступ європейської цивілізації нерозривно пов'язаний і залежний від еволюції традицій читання (письма, літератури). Від діалогу до формальних алгоритмічних систем людство прокладає забезпечило перетворення соціальних мереж на інформаційні. Саме вони в інформаційну еру підпорядковують усі види дискурсивних практик і форми суспільної свідомості. Відтак, розвивати комунікативні системи, доповнювати їх інноваційними артефактами – невід'ємна складова суспільного розвитку.

Список літератури

1. *Ольшки Л.* История научной литературы на новых языках. В 3-х т. Т. 1: Пер. с нем. – М.-Л.: Государственное технико-теоретическое издательство, 1933. – 300 с.
2. *Ольшки Л.* История научной литературы на новых языках. В 3-х т. Т. 2: Пер. с нем. – М.-Л.: Государственное технико-теоретическое издательство, 1934. – 218 с.